

Tilskud til fastholdelse af ændret afvanding i Tøndermarsken

Jacobsen, Brian H.

Publication date:
2015

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Jacobsen, B. H., (2015). *Tilskud til fastholdelse af ændret afvanding i Tøndermarsken*, 6 s., maj 27, 2014. IFRO
Udredning Nr. 2015/26

IFRO Udredning

Tilskud til fastholdelse af ændret
afvanding i Tøndermarsken

Brian H. Jacobsen

IFRO Udredning 2015 / 26

Tilskud til fastholdelse af ændret afvanding i Tøndermarsken

Forfatter: Brian H. Jacobsen

Udarbejdet for NaturErhvervstyrelsen i henhold til aftale mellem Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om forskningsbaseret myndighedsberedskab.

Udgivet juli 2015

Se flere myndighedsaftalte udredninger på www.ifro.ku.dk/publikationer/ifro_serier/udredninger/

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

Tilskud til fastholdelse af ændret afvanding i Tøndermarsken

Naturerhvervsstyrelsen (NAER) har anmodet om en vurdering af indkomsttabet ved etablering af ændret afvanding på arealer i Tøndermarsken.

Tøndermarsken har stor betydning som ynglested for vadefugle. Målet med beskyttelsesloven var at fastholde eksisterende græsarealer og tilbageføre omdriftsarealer til græsarealer. Dette er ejerne blevet kompenseret for via en dækning af værdinedgangen. Ordningen har vist sig ikke at være god nok, hvorfor det var nødvendigt at sikre, at arealerne blev mere fugtige. Dette gøres ved at reducere afstrømningen.

I 2001 blev Tøndermarsken udpeget som SFL-område med mulighed for at søge om tilskud under MVJ-ordningen: Ændret afvanding. Tilskuddet var et fem-årigt tilsagn på 1.500 kr. pr. ha, og det ydes til dele af de ydre koge i Tøndermarsken med det formål at fremme ynglebestandene af vadefugle.

Kravet i aftalen var:

- Afvandingen skulle ændres, så der ikke blev afvandt til mere end 10 cm under overfladeniveau
- Belægningen måtte maksimalt være på 0,8 DE/ha i gennemsnit over sæsonen
- Arealerne må ikke gødskes
- Der må ikke tages slæt efter 1. juli.

Det nye Landdistriktsprogram

Mulighederne for at fortsætte denne ændrede afvanding følger den ordning, der har været gældende siden 2007, hvor MVJ-tilskudsordningerne blev lagt om, således at der ikke længere var mulighed for tilskud til f.eks. reduktion af græsningstrykket eller til hævet vandstand.

I modsætning til tidligere omfatter ordningen også etablering af grøblerender, ligesom den også omfatter opretholdelse af eksisterende grøblerender.

Tab af indkomst for græsarealer i vådområdeprojekter

I den økonomiske vurdering tages der udgangspunkt i analysen om tab ved randzoner fra foråret 2014. Der anvendes de samme antagelser omkring priser m.m.

Betingelsen for tilskuddet er, at der etableres ændret afvanding efter anvisning fra NAER.

Med det nuværende landdistriktsprogram er målsætningen for de geografiske målrettede ordninger ændret til at være pleje af græs- og naturarealer, hvor ejerne er forpligtigede til at gennemføre afgræsning eller slæt. Ejerne modtager allerede compensation for dette indkomsttab i form af beskyttelsesloven. Ved ændret afvanding så er engarealerne mere våde om efterår, vinter og forår, mens engarealerne om sommeren tørrer ud, så græsset enten kan slås til hø eller afgræsses med kreaturer. Slæt er ofte ikke en økonomisk fornuftig løsning.

Indkomsttabet for arealer, som i nudriften er vedvarende græs, er beregnet i tabel 1. En overgang til et højere vandniveau betyder, at udbytte bliver lavere end tidligere. Omvendt er arealet at betegne som produktiv lerjord, hvor der på en kort periode selv efter ændret afvanding kan opnås et godt udbytte. Der tildeles i almindelig drift op til 80 kg N pr. ha, som er tilladt iht. fredningen. Under ændret afvanding må arealet ikke længere tilføres kvælstof, hvilket i mange tilfælde reducerer udbyttet i forhold til tidligere.

Der er nogle ulemper forbundet ved at foretage afgræsning af arealerne, men compensation for dette antages at være indeholdt i den støtte, der gives for overgang fra omdrift til græsarealer. Det forventes ikke, at der i praksis tages meget slæt efter 1. juli, da arealet kan være svært at køre på grundet det højere vandniveau.

Det vurderes af lokale konsulenter (Valborg Schmith, Sønderjysk Landboforening), at det primært er den lavere tilgængelighed på arealet mere end den lavere N-tildeling, der reducerer udbyttet og værdien af arealerne. Hun oplyser også, at udbyttelniveau kan variere en del fra cirka 1.500 FE pr. ha for de ekstensive arealer i dårlig drift og op til 4.000 FE pr. ha for de gode arealer.

Det forventede udbytte på vedvarende græsarealer er beskrevet i bilag 1. Imidlertid gælder, at græsudbyttet ved vedvarende græs i Tøndermarsken er højere grundet den gode jordkvalitet, hvorfor det sættes til ca. 4.000 FE pr. ha for de højtydende arealer. Når der ikke tildeles gødning, og tilgængeligheden reduceres i forår og efterår, reduceres udbyttet med cirka 50 procent svarende til 1-2.000 FE pr. ha.

Hvad angår værdien af græsset, så vil den i nogle tilfælde ikke være så høj som sædskiftegræs på grund af, at den både skal afgræsses på de givne arealer og på et givet tidspunkt. Derfor sættes græsværdien i andre analyser omfattende ekstensiv afgræsning lavere.

Det fremgår af tabel 1 at indkomsttabet på de højtydende arealer falder med ca. 1200 kr. pr. ha, mens det økonomiske tab på de ekstensive arealer er noget mindre. Det direkte indkomsttab ved ændret afvanding er således opgjort til 50 - 1200 kr. pr. ha.

Tabel 1. Årligt indkomsttab ved etablering af vådområder på vedvarende græsarealer (kr./ha)

	Før	Efter	Tab
Permanent græsareal (højt udbytte) (4.000->2.000FE/ha og 1,17 kr. pr. FE)	2.792	1.580	1.212
Permanent græsareal (lavt udbytte) (2.000->1.000FE/ha og 1,17 kr. pr. FE)	452	410	42

Kilde: Farm online 2014

Der er i disse beregninger antaget, at værdien af græsset udgør 117 øre pr. FE, og at græsset ikke høstes. I nogle situationer vil værdien være lavere, og så vil indkomsttabet blive mindre.

Reetablering af spærringer

Udover generne ved, at markerne er mere fugtige i forårmånederne, og begrænsningen i gødnings-tilførselen er tilskudsmodtager forpligtet til at opretholde den ændrede afvanding. Det betyder, at de spærringer, der er etableret for fem år siden, skal gennemgås og i de fleste tilfælde reetableres samt vedligeholdes i de kommende år. Spærringerne er etableret ved, at der er placeret jord i de tværrender, der er på markerne. Disse spærringer bliver med tiden trådt ned af kreaturerne. I denne ordning er reetablering en forpligtigelse, der påhviler tilskudsmodtager, og hvor omkostningen er indregnet i det årlige tilskud.

Det er ikke nogen let opgave at opgøre, hvad disse omkostninger til genetableringer af spærringer m.m. kommer til at koste. Det er skønsmæssigt vurderet af DFFE i 2008, at disse omkostninger udgør 250 kr. pr. ha. Der regnes efterfølgende med et interval på 200-300 kr. pr. ha. I dette indgår ikke omkostninger til at etablere nye grøblerender. Krav til årlig pudsning af arealerne er et krav for at få enkeltbetaling og indgår derfor ikke her.

Udover de driftsøkonomiske tab er der en gevinst for samfundet ved at bibeholde ynglefugle m.fl. i Tøndermarsken. Som det fremgår af DMU rapport nr. 238 har MVJ-ordningen formodentlig bidraget til en forbedring af forholdene for fuglene, hvorfor det anbefales at tilstopningen af tværkanaler fortsættes. Der er således andre miljømæssige gevinster, som kan retfærdiggøre en MVJ-ordning, men de er i denne sammenhæng ikke søgt værdisat, da fokus er på kompensations-behovet.

Administrationsomkostningerne for landmanden består særligt af konsulenthjælp til at søge om støtte. Det antages, at de administrative omkostninger ved en MVJ-ansøgning koster landmanden en konsulenttime pr. ansøgning. Dette svarer til en omkostning på cirka 800 kr., hvilket ved en fem-årig aftale giver 175 kr. pr. år. Da ansøgningerne typisk omfatter 0,8 ha, svarer dette til ca. 200 kr. pr. ha. Dertil kommer landmandens egne administrative omkostninger.

Opsamling

Ved at fastholde den ændrede afvanding og fjerne adgang til tildeling af gødning på de ekstensive græsarealer så reduceres udbyttet yderligere, ligesom der mistes en række andre fordele, som er knyttet til området. Det vurderes, at det direkte indkomstab udgør 50-1.200 kr. pr. ha alt efter udbyttens niveau. Det er her antaget, at udbyttet for de bedste arealer falder fra 4.000 til 2.000 FE pr. ha.

Dertil kommer vedligeholdelse af spærringer, der er anslået til 200-300 kr. pr. ha, samt administrative omkostninger, der er opgjort til ca. 200 kr. pr. ha.

Samlet set er indtægtstab og øvrige omkostninger således opgjort til 450-1.700 kr. pr. ha.

Ud fra en samfundsøkonomisk synsvinkel kan der være andre gevinster i form af øget fugleliv, men de er ikke værdisat i denne analyse.

Det vurderes omvendt, at der uden et yderligere tilskud vil være en del af arealet, hvor den ændrede afvanding ophører, og driften går tilbage til ekstensiv afgræsning.

Kilder:

DFFE (2007) Miljøvenlig drift af arealer i de ydre koge i Tøndermarsken. Notat udarbejdet af DFFE.

DMU (2007). Tøndermarskens ynglefugle 2005-2006. DMU rapport nr. 238. DMU, Aarhus Universitet.

Jacobsen, B.H. (2007). Tilskud til fastholdelse af ændret afvanding i Tøndermarsken. Notat til DFFE. Fødevarøkonomisk Institut, KU.

Jacobsen, B.H. og Jessen, C.V. (2007). Indkomstab ved miljøgræs, vådområder og randzoner. Notat for DFFE. Fødevarøkonomisk Institut, KU.

Skrumsager, K.K. (2007). Miljøvenlig drift af arealer i de ydre koge i Tøndermarsken. Notat udarbejdet af DFFE.

SNS (2007). Notat om MVJ-ordninger i Tøndermarsken. Lindet Statsskovdistrikt.

Vedvarende græs til afgræsning (Højt udbytte)

Kalkulebeskrivelse: Vedvarende græs til afgræsning
 Kalkulen gælder for: 2014
 Produktionsform: Konventionel
 Jordbonitet: JB 5-6
 Gødning: Uden husdyrgødning

Emne	Kvantum	Pris	Beløb
Udbytte			
Høstet udbytte	4.000 FE		
Opfodret/solgt udbytte	4.000 Fe	1,17	4.680
Bruttoudbytte			4.680

Stykomkostninger			
Græsfrø udsæd	-5 Kg	38	
Handelsgødning Kvælstof	-67 Kg	8	-536
Handelsgødning Fosfor	-3 Kg	12	-36
Handelsgødning Kalium	-46 Kg	6	-276
Stykomkostninger i alt			-848
Dækningsbidrag pr ha			3.832

Maskin- og arbejdsomkostninger			
Gødningsspredning	-2	140	-280
Såbedsharvning	-0,2	160	
Såning	-0,2	400	
Afpudsning	-1	175	-175
Afgræsning (hegning)	-0,2	425	-85
Øvrige opgaver			-500
I alt maskin- og arbejdsomkostninger			-1.040
DB efter maskin- og arbejdsomkostninger			2.792

Vedvarende græs til afgræsning (Lavt udbytte)

Kalkulebeskrivelse: Vedvarende græs til afgræsning
 Kalkulen gælder for: 2014
 Produktionsform: Konventionel
 Jordbonitet: JB 5-6
 Gødning: Uden husdyrgødning

Emne	Kvantum	Pris	Beløb
Udbytte			
Høstet udbytte	2.000 FE		
Opfodret/solgt udbytte	2.000 Fe	1,17	2.340
Bruttoudbytte			2.340
Stykomkostninger			
Græsfrø udsæd	-5 Kg	38	
Handelsgødning Kvælstof	-67 Kg	8	-536
Handelsgødning Fosfor	-3 Kg	12	-36
Handelsgødning Kalium	-46 Kg	6	-276
Stykomkostninger i alt			-848
Dækningsbidrag pr ha			1.492
Maskin- og arbejdsomkostninger			
Gødningsspredning	-2	140	-280
Såbedsharvning	-0,2	160	
Såning	-0,2	400	
Afpudsning	-1	175	-175
Afgræsning (hegning)	-0,2	425	-85
Øvrige opgaver			-500
I alt maskin- og arbejdsomkostninger			-1.040
DB efter maskin- og arbejdsomkostninger			452